

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 13/2010 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2011

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2010 propositionen om statsbudgeten för 2011 (RP 126/2010 rd) till finansutskottet för beredning. Kulturutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen rörande sitt behörighetsområde.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finanssekreterare Annika Klimenko, finansministeriet
- kanslichef Harri Skog, överdirektör Riitta Kaivosoja, överdirektör Sakari Karjalainen, ekonomidirektör Eero Pulkkinen, direktör Matti Väisänen, undervisningsråd Jari Rajanen och undervisningsråd Tomi Halonen, undervisnings- och kulturministeriet
- överinspektör Ahti Avikainen, arbets- och näringsministeriet
- undervisningsråd Ritva Järvinen, Utbildningsstyrelsen
- överdirektör Risto Ruohonen, Statens konstmuseum

- biträdande verksamhetsledare, verkställande direktör Heikki Sederlöf, rådet för livslångt lärande, även som representant för Ammatti-osaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- ordförande Ragna Rönnholm, Forskarförbundet
- ordförande Martti Jalkanen, Finlands sommaruniversitet rf
- ombudsman Markku Hassinen, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
- chef för utvecklingsprojektet för finsk elitidrott Jukka Pekkala
- ordförande Liisa Vornanen, Medborgarinstitutens förbund MiF
- ordförande Risto Laitinen, Professorsförbundet
- elitidrottschef Jarmo Mäkelä, Suomen urheiluliitto
- rektor Paula Tuovinen, Suomen yliopistot — Finlands universitet (UNIFI)
- ordförande Satu Kantola, Studiecentralerna rf
- ordförande Hannu Salvi, Finlands Folkhögskolförening
- idrottare Anna-Julia Kontio
- idrottare Mikko Lahtio.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av
— OK-studiecentralen och TJS Opintokeskus.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

I budgetpropositionen är tonvikten i utbildnings- och vetenskapspolitiken lagd på att förbättra den grundläggande utbildningen, högskoleutbildningen och forskningen. Unga ska hjälpas att komma in på utbildningar och slutföra sina studier snabbare.

Inom kultursektorn är det tänkt att man ska främja bildning, kreativitet, kunnande och innovativitet och regionernas livskraft samt förbättra sysselsättningen och samhällsekonomin. Det här ska ske genom att stärka den kulturella grunden och förbättra villkoren för dem som utför kreativt arbete, möjligheterna till kulturellt deltagande och kulturekonomin. Idrottspolitiken har som mål att främja en fysiskt aktiv livsstil, stärka delaktigheten och den sociala gemenskapen samt stödja en etiskt hållbar tävlings- och elitidrott. Ungdomsarbetet utgår från ungdomslagen och fokuserar på tre resultatområden: att främja ett aktivt medborgarskap hos de unga, att stärka de ungas sociala identitet och att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Invandrarungdomarna beaktas i alla stödåtgärder som vidtas inom ungdomsarbetet och ungdomspolitiken.

Kulturutskottet behandlar för närvarande en proposition om ändring av lagen om studiestöd och lagen om stöd för skolresor för studerande (RP 149/2010 rd). Utskottet kommer i sitt betänkande om propositionen att i detalj ta ställning till förslagen gällande studiestödet.

Användningen av tippningsvinstmedel. Utskottet har redan tidigare påpekat att de lagstadgade statsandelarna bör finansieras med allmänna budgetmedel och tippningsvinstmedlen dirigeras till förmånstagarna. Enligt propositionen ökar anslagen från tippningsvinstmedel för exempelvis idrottsutbildningscentrer men i gengäld har de allmänna budgetmedlen (moment 29.90.52) minskats med samma summa som ett led i försöket att skapa svängrum med anslagen i

propositionen (inbesparing 1,5 miljoner euro). Det är viktigt att idrottsutbildningscentrumen får pengar men utskottet kan inte godkänna att en utbildning som leder till examen finansieras med tippningsvinstmedel. Det här är inte bra, eftersom det leder till att de egentliga förmånstagarnas andel av tippningsvinstmedlen minskar.

Förbättringar i den grundläggande utbildningen

Regeringen föreslår i enlighet med sitt program POP-anslag i form av statsunderstöd: 30 miljoner euro för att minska undervisningsgruppernas storlek, 17 miljoner euro för effektiviserat stöd och specialstöd och 10 miljoner euro för klubbverksamhet för skolelever. Det är utmärkt, menar utskottet, att regeringen dessutom utifrån riktlinjerna i budgetmanglingen utöver ramarna föreslår 5 miljoner euro för att snabba upp studietiderna, för att förbättra styrningen av den allmänbildande utbildningen och för att stärka elevvården.

Ett sätt att höja kvaliteten på den grundläggande utbildningen är enligt regeringsprogrammet att göra undervisningsgrupperna mindre. Utskottet hänvisar till sitt betänkande från i vår om en ändring av lagen om grundläggande utbildning (KuUB 4/2010 rd — RP 109/2009 rd) där utskottet bl.a. pekar på vilken betydelse gruppstorleken har på inlärningen.

Under budgetåret träder de ändringar i lagen om grundläggande utbildning i kraft som avser att i specialstödet ge en tydligare prioritet åt tidigt stöd och förebyggande verksamhet och göra stödet till eleverna mer metodiskt. Det föreslagna tilläggsanslaget är avsett för att genomföra de nya bestämmelserna.

Satsningarna på klubbverksamheten görs för att alla barn ska ha möjlighet att vara med i åtminstone en klubb under den grundläggande utbildningen. Utskottet ser med tillfredsställelse på att man med anslagen för klubbverksamhet redan lyckats ordna med allsidig fritidsverksamhet som stöder barns och ungas uppväxt och fördjupar samarbetet mellan hem och skola och kan

fortsätta med det. Samtidigt kan man i upplägg av verksamheten utnyttja den kunskap som den tredje sektorn, övriga berörda grupper och olika förvaltningar kan erbjuda.

På det hela taget har anslagen för förbättring av den grundläggande utbildningen fört mycket gott med sig under den pågående valperioden i de kommuner som varit beredda att satsa på den grundläggande utbildningen och som också använt sig av projektfinansiering. Det är absolut nödvändigt att staten också under nästa valperiod skjuter till pengar för att förbättra den grundläggande utbildningen. Det är viktigt att kommunerna i stället för att spara stärker den grundläggande utbildningen, menar utskottet.

Finansiering av projekt för att anlägga läroanstalter

I propositionen har under moment 29.10.34 anslagits 53,2 miljoner euro. Anslaget ska användas för statsunderstöd som beviljas 2011 till anläggningsprojekt inom den allmänbildande utbildningen till ett belopp av 12 miljoner euro och för statsandelar och statsunderstöd som beviljats 2001—2010 till anläggningsprojekt inom den allmänbildande utbildningen till ett belopp av 37,3 miljoner euro och till anläggningsprojekt avseende yrkesutbildning och yrkeshögskolor till ett belopp av 3,9 miljoner euro. Av statsandelarna får högst 17 miljoner euro beviljas under den tid projektet genomförs. Dessutom föreslår regeringen en fullmakt på 36 miljoner euro för 2011. Enligt förklaringen till momentet kan med de beviljade statsunderstöden lokaler byggas eller renoveras för uppskattningsvis 5 100 elever.

Utskottet ser det som viktigt att man 2009 och 2010 kunde använda s.k. stimulanspengar för statsunderstöd för renovering och byggande av skolor mer än vad ramarna tillät. Det är beklagligt att anslagen dragits ner till 2008 års nivå i budgetpropositionen. Utskottet hänvisar det som sades i samband med behandlingen av årets budget (bl.a. FiUB 45/2009 rd och KuUU 11/2009 rd — RP 138/2009 rd) och konstatarar än en gång att behovet av skolrenoveringar fortfarande är mångfaldigt jämfört med det staten har att

ge till anläggningskostnader. Det otillräckliga statliga stödet och efterhandsfinansieringen leder också i många fall till att reparationsstarten för mögelskolor eller starten på andra anläggningsprojekt inte bestäms enligt akuta behov utan utifrån kommunens möjligheter till medfinansiering.

Finansieringen av vuxenutbildningen

Det behövs adekvata satsningar på att förbättra och uppdatera den arbetsföra befolkningens yrkeskompetens och på en yrkesutbildning som förbättrar den yrkesmässiga rörligheten för att säkra vår konkurrensposition och tillgången till arbetskraft. Också befolkningens åldersstruktur kräver satsningar på den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

Anslagen i budgetpropositionen för vuxenutbildning är ca 15,9 miljoner euro större än 2010. Ökningen riktas huvudsakligen in på grundläggande yrkesutbildning vid läroanstalter, fritt bildningsarbete och läroavtalsutbildning. När det gäller läroavtalsutbildning och grundläggande yrkesutbildning vid läroanstalt har antalet prestationer ökat.

I vuxenutbildningsreformen Akku har det bl.a. föreslagits att vuxna utan examen inte ska behöva betala studieavgift. Utskottet noterar med besvikelse att detta inte ingår i propositionen.

Fritt bildningsarbete. Arbetet på att genomföra utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete 2009—2012 pågår för fullt. Programmet innefattar ändringar i lagstiftning och finansiering. Den första etappens lagändringar trädde i kraft vid ingången av 2010 och kulturutskottet håller just nu på att behandla en proposition (RP 128/2010 rd) som ingår i den andra etappen.

I år introducerades en ny form av statsbidrag till fritt bildningsarbete, nämligen kvalitets- och utvecklingsbidrag. Bidraget beviljas efter prövning för kvalitets- och utvecklingsarbete på läroanstalter för fritt bildningsarbete. Finansieringen är till en början utvecklingsinriktad och målen är gemensamt överenskomna av riksorganisationer för det fria bildningsarbetets läroan-

staltsfält. Undervisnings- och kulturministeriet uppger att kvalitets- och utvecklingsfinansieringen så vitt möjligt ska integreras i en kalkylmässig modell 2013.

Utskottet påpekar också att det allt sedan tidigare ändringar gjordes i finansieringssystemet har funnits ett stort underskott i antalet prestationer i kostnadsbasen för statsandelarna till sommaruniversitet. Undervisnings- och kulturministeriet uppger att statsandelstimmarna 2010 utgör 60 procent av genomsnittet för timmarna 2007—2009 som fördelningen bygger på.

Utskottet föreslår ett extraanslag på 1 miljon euro för att utveckla det fria bildningsarbetet och åtgärda underskottet i sommaruniversitetens prestationer.

Anslagen till universiteten

Budgetpropositionen är ytterst generös när det gäller statliga pengar till universiteten. Den statliga finansieringen till universiteten föreslås öka med 160 miljoner euro. Av denna summa hänför sig 45,5 miljoner euro till den indexhöjning enligt universitetslagen som nu tillämpas för första gången. (Universitetsindex är enligt propositionen 2,9.) Universitetens likviditet förbättras med ett engångsanslag på 50 miljoner euro som är den sista posten av de 146 miljoner euro som ska trygga andra universitets än Aaltouniversitetets likviditet. Dessutom finns i budgeten upptaget 100 miljoner euro för finansiering av kapitalplaceringar. Anslaget är dimensionerat med hänsyn till momskompensationen och lönejusteringar.

Utskottet vill emellertid peka på det temporära arrangemang gällande arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie som går ut på att universiteten 2010 och 2011 betalar en sänkt premie, dvs. 0,75 procent. Riksdagen beviljade i december 2009 universiteten ett extra anslag på 6 miljoner för 2010 års kostnader för premien (ca 10,5 miljoner euro). Undervisnings- och kulturministeriet hade i sitt eget budgetförslag anslagit 10,5 miljoner euro för kostnaderna 2011.

Utskottet förutsätter att det fattas ett permanent beslut om universitetens arbetslöshetsförsäkringspremie. Dessutom föreslår utskottet ett

tillräckligt stort tillägg till budgeten för kompensation för arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie.

Utökning av Statens konstmuseums samlingar

Statens konstmuseum föreslås under moment 29.80.72 få 239 000 euro. I föl var anslaget 739 000 euro.

Utskottet framhåller att Statens konstmuseum har den största konstsamlingen i Finland som täcker in allt från medeltida ikoner till nyaste modernism. Allt sedan samlingen inrättades (1868) har ett av de viktigaste inslagen i den finska kulturpolitiken varit att utöka den.

Museet bär huvudansvaret för att på den nationella och internationella museiarenan bygga upp det finländska kulturarvet. Den finländska bildkonstens historia uppstår genom de anskaffningar museet gör. Museets val är morgondagens klassiker som framtidens generationer kommer att leva med.

Utökningen av Statens konstmuseums samlingar får absolut inte äventyras, menar utskottet.

Utskottet föreslår därför att anslaget ökas med 500 000 euro, till samma nivå som i år.

Stöd till ungdomsverkstäderna

De som besöker verkstäderna hör i normala fall inte till dem som snabbt får jobb eller söker till utbildningar när konjunkturer förbättras. Arbetsverkstäderna är ett ypperligt ställe att kombinera aktiviteter, gemenskap, träning och myndighetstjänster av olika slag.

Utskottet noterar också att de unga som inte ansökt om studieplats i den gemensamma ansökningen eller registrerat sig som arbetslösa arbetssökande har blivit fler. Också det intensifierade uppsökande ungdomsarbetet fångar upp unga utom räckhåll för tjänster och slussar dem till ungdomsverkstäder. Verkstäderna kan hjälpa dessa unga genom att peka på vettiga vägar ut i arbetslivet och utbildning. Utskottet vill också hänvisa till sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2010 (KuUB 11/2009 rd — RP 138/2009 rd).

Bland anslagen för ungdomsarbete har under moment 29.91.51 reserverats 7,9 miljoner euro som är avsedda för att stödja ungdomsverkstäderna, permanenta verksamheten och utvidga servicen till att omfatta hela landet.

I årets budget fanns det 9,25 miljoner euro för verkstadsverksamhet för unga. I årets första tilläggsbudget var dessutom 783 500 euro av tilläggsanslaget på 3 miljoner euro öronmärkta för samma ändamål. Enligt uppgift kommer det att gå åt ca 10 miljoner euro för denna verksamhet. Tilläggsanslaget får användas till utgifter 2010—2011.

Utskottet föreslår att anslaget för verkstäder höjs med 2 miljoner euro.

Stöd till elitidrotten

Regeringen har anslagit 135,5 miljoner euro för idrott, vilket är ca 5,2 miljoner euro (4 %) mer än i år. Utskottet ser med tillfredsställelse att idrottsanslagen ökar. Det är viktigt att stödja idrott och motion för barn. Det är också viktigt att stödja elitidrott. Regeringen har i propositionen som ny punkt i utvecklingen av elitidrotten tagit in stöd till en omstrukturering inom elitidrotten. Dessutom är det tänkt att stödja ansökningar om och arrangerande av internationella elitidrottstävlingar i Finland (t.ex. friidrotts-EM i Helsingfors 2012).

När beslut om idrott och elitidrott fattas och finansieringen ses över i framtiden gäller det att se till att föreningarna och idrottarna ges högre

prioritet än förvaltningen. Dessutom måste besluten om stöd till elitidrotten tas med hänsyn till att föreningarna och idrottarna får bättre möjligheter att träna och tränas såväl i individuell idrott som i lagidrott.

Utlåtande

Kulturutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och

ökar moment 29.10.34 med 3 000 000 euro till läroanstalternas anläggningskostnader,

ökar moment 29.30.30 med 1 000 000 euro för att utveckla det fria bildningsarbetet och för att åtgärda underskottet i sommaruniversitetens prestationer,

ökar moment 29.40.50 för statlig finansiering av universitetens verksamhet med ett belopp som räcker till som kompensation för arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie,

ökar moment 29.80.72 med 500 000 euro för utökning av Statens konstmuseums samlingar och

ökar moment 29.91.51 med 2 000 000 euro för ungdomsverkstäder.

KuUU 13/2010 rd — RP 126/2010 rd

Helsingfors den 15 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna (del-
vis)
Paavo Arhinmäki /vänst
Merikukka Forsius /saml
Timo Heinonen /saml
Ilkka Kantola /sd
Anneli Kiljunen /sd

Sanna Lauslahti /saml
Jukka Mäkelä /saml
Håkan Nordman /sv
Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Leena Rauhala /kd
Mirja Vehkaperä /cent
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

AVVIKANDE MENING 1

*Motivering***Statsandelar till kommunerna**

Vi måste värna våra tillväxtmöjligheter genom att sköta om de mänskliga resurserna och se till att de kommer till full nytta med hjälp av en fungerande utbildning. Det är staten som i sista hand bär ansvaret för kommunernas kapacitet att garantera grundläggande utbildning av hög kvalitet på alla håll i landet. Men utsikterna förefaller lika skrallade nu som under tidigare år. Tvärtom ökar kommunernas ansvar för utbildningen, t.ex. omläggningen av specialundervisningen, men resurserna tryter.

Det här innebär bl.a. att den utbildningsmässiga ojämlikheten ökar och undervisningsgruppernas storlek likaså. Det senaste orosmolnet är att en del skolor inte längre tillhandahåller någon som helst stödundervisning och att stödundervisningen över lag minskade med 25 procent i fjol. Socialdemokraterna anser att kvaliteten på den grundläggande utbildningen måste säkerställas genom högre anslag för statsandelar till kommunerna.

Gruppstorlekar

Socialdemokraterna har i många sammanhang påtalat de stora undervisningsgrupperna i grundskolorna. Vi har krävt dels mer pengar för att gruppstorleken ska kunna minskas, dels att det i lag ska föreskrivas om gruppernas storlek. Dagens verklighet i kommunerna är den att grupperna är lika stora som förr eller rentav blivit större med nuvarande insatser.

Omläggningen av specialundervisningen

Omläggningen av specialundervisningen kräver långvarig och heltäckande finansiering. I den nya lagstiftningen skulle det klart och tydligt ha föreskrivits om mekanismer och finansiering för

att säkra tillgången till effektivare åtgärder, som små undervisningsgrupper, stödundervisning och specialundervisning på deltid. Nu kräver omläggningen av specialundervisningen att kommunerna och skolorna blir effektivare, men staten är alldeles för ögynsam.

Vuxenutbildning

Det flexibla och gedigna utbudet av vuxenutbildning måste stärkas. Det blir aktuellt för allt fler att under karriärens lopp byta arbetsuppgifter, arbetsplats och bransch. Därför måste det vara möjligt att bredda sin kompetens under hela den yrkesverksamma tiden. Den offentligt finansierade vuxenutbildningen måste erbjuda bättre möjligheter att förbättra yrkeskompetensen och byta yrke. Dessutom föreslog regeringen i den översyn av vuxenutbildningen som bygger på regeringens programmet att vuxna utan examen ska befrias från studieavgift. Men så har tyvärr ännu inte skett.

Fritt bildningsarbete

Finansieringen av folkhögskolornas basala verksamhet, utbildning inom det fria bildningsarbetet, har under de senaste åren sackat efter finansieringen av annan utbildning vid folkhögskolorna. Det är stor efterfrågan på utbildning inom det fria bildningsarbetet, men den otillräckliga finansieringen försämrar utbildningen. Statsandelen för folkhögskolornas fria bildningsarbete bör höjas från 57 till 65 procent.

Universitet och högskolor

Det är hög tid att regeringen infriar sina löften till universiteten och ser till att vi får ett jämlikt och övergripande universitetssystem. Regeringen skröt med sin universitetsreform och lovade säkra basfinansieringen, men verkligheten ser helt annorlunda ut. Finansieringen till universi-

teten är fortfarande alltför liten. Detta bör åtgärdas på ett hållbart sätt med invägande av momseffekter och alla avgifter och ansvar som faller på arbetsgivaren utan att undantag behöver göras lagstiftningsvägen. Det har exempelvis inte gått att kompensera universiteten för arbetsgivaravgifterna, trots löfte om det. Trots motsatta påståenden tar produktivhetsprogrammet fortfarande på universiteten. Med hänvisning till produktivhetsåtgärder drar man ner på finansieringen till universiteten med mer än 11 miljoner euro nästa år. I synnerhet några provinsuniversitet har blivit hårt trängda och tvingats säga upp personal. Även yrkeshögskolorna väntar på mer pengar från staten.

Ungdomsverkstäder

Regeringen står i beråd att skära i anslagen för arbetsverkstäder. Den finansieringen måste räddas. Uppsökande verksamhet i par har varit en effektiv form av tjänster för unga och samarbetet med verkstäderna har fungerat bra.

Lärofortbildning

Undervisningsminister Henna Virkkunen sade så sent som i oktober 2009 att staten kommer att närapå fördubbla anslagen för lärofortbildningen 2010. Men inga pengar finns nu som skulle infria löftet. För programmet Osaava finns inte mer än 8 miljoner euro att tillgå, mot att det årliga anslaget för lärofortbildning var 10 miljoner euro under föregående valperiod.

Renovering av skolor, daghem och bibliotek

Kommunerna måste få ekonomisk hjälp för att kunna renovera skolor, daghem och bibliotek.

Regeringen har inte velat satsa tillräckligt på dessa projekt som är viktiga även från sysselsättningssynpunkt. Elever och lärare i många skolor lider i fukt- och mögelskadade skolbyggnader.

Indexbindning av studiestödet

Jultiden i fjol rekommenderade en arbetsgrupp under statssekreterare Marcus Rantala att studiestödet indexbinds så att det stiger automatiskt i takt med levnadskostnaderna. Men budgetmanglingen slutade med att de skärpningar som arbetsgruppen föreslagit godkändes men indexbindningen av studiestödet fick tummen ner trots att det också skulle ha haft positiva effekter på slutförda studier och karriärstart. Under budgetmanglingen fattades beslutet att indexbinda många andra förmåner, såsom barnbidraget och hemvårdsstödet. Det konsekventa vore att även indexbinda studiestödet.

Museer, bibliotek, idrott och ungdomsarbete

Vi är också bekymrade över de otillräckliga anslagen till museer, bibliotek, idrott och ungdomsverksamhet. Inte ens under ekonomiskt sämre tider bör man förakta kulturens och idrottens betydelse utan se dem som en styrkegivande faktor. Anslagen för ungdomsarbete är konstant otillräckliga i kommunerna. Och ändå är arbetet bland unga en ytterst viktig insats mot utslagning. För det behöver kommunerna adekvata resurser.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2010

Tuula Peltonen /sd
Anneli Kiljunen /sd

Ilkka Kantola /sd
Pauliina Viitamies /sd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

1. Ökade statsandelar för grundläggande utbildning i syfte att minska klassernas storlek och förlänga läroplikten fram till 18 års ålder

Moment 29.10.30 för statsandelar för grundläggande utbildning och gymnasium bör ökas budgetbaserat med 37 000 euro (sammantaget för mindre klasser och förlängd läroplikt).

Moment 29.20.30 för statsandelar till yrkesutbildning bör ökas budgetbaserat med 8 000 000 euro.

Moment 29.30.32 för statsandelar till läroavtalsutbildning bör ökas budgetbaserat med 6 000 000 euro.

1.1. Mindre klasser

Det finländska skolsystemet och den grundläggande utbildningen har väckt stort intresse utomlands under de senaste åren. Men trots framgångarna behöver vårt skolsystem förbättras ytterligare. Särskilt avseende måste fästas vid den grundläggande utbildningen, inte minst när det gäller tillgången till och kvaliteten på den.

Rätt för både elever och lärare till en säker och sund arbetsmiljö och trivsel i arbetet hör till hörnpelarna i ett förstklassigt skolsystem. Trots att Finland gjort väl ifrån sig särskilt i de internationella Pisa-undersökningarna som mäter ungas kunskaper, ligger vi nära botten i undersökningar som gäller skoltrivsel. Klasstorleken är en faktor som påverkar skoltrivseln.

Undervisnings- och kulturministeriet har i år delat ut ytterligare 30 miljoner euro med syftet att grupperna ska bli mindre. Enligt en utredning som riksdagen bett att få använde 82,1 procent av utbildningsanordnarna de extra pengarna helt eller delvis till att göra grupperna mindre. Pengarna användes företrädesvis till att reducera gruppstorleken eller ordna med delade lektioner. Bägge åtgärderna har samma effekt. Trots de här positiva åtgärderna har den ekono-

miska recessionen gjort att statens ökade satsningar på den grundläggande utbildningen inte fått annat till stånd än att klasstorleken ökat i långsammare takt.

Det har gjorts en undersökning som visar att effekten av mindre grupper är särskilt tydlig i modersmåls- och matematikundervisningen. Likaså är skillnaden mellan elever i små respektive stora klasser desto konstantare ju längre eleven fått arbeta i en liten klass. De fördelar detta medför håller i sig också efter att eleven överförs till en större klass. Fördelarna med små klasser kommer särskilt väl till synes hos barn som kommer från familjer med låg socioekonomisk status. Enligt undersökningen har elever i små klasser lättare att ta initiativ och har mindre koncentrationsproblem (professor Keltikangas-Järvinen 2010).

I vår lagmotion (LM 69/2010 rd) föreslår vi att undervisningsgrupperna i den grundläggande utbildningen får bestå av högst 16 elever i årskurs 1—6 och av högst 23 elever i årskurs 7—9 och att undervisningsgrupperna i förskoleundervisningen maximalt ska få bestå av 13 elever. Dessutom föreslår vi i lagmotionen bestämmelser i lagen om grundläggande utbildning om att man vid bildandet av undervisningsgrupper ska beakta elever som behöver extra stöd och elever med en annorlunda språk- och kulturbakgrund. Dessa faktorer ska ha den effekten att undervisningsgrupperna blir mindre så att en sådan elev anses motsvara två elever.

På grund av den dåliga kommunala ekonomin finns det risk för att undervisningsgrupperna måste göras ännu större i många kommuner. Kommunerna måste garanteras en möjlighet att ordna högkvalitativ grundläggande undervisning. En högkvalitativ undervisning och fostran, en trygg skola och adekvata resurser bidrar till jämlikhet i utbildningen.

Jag föreslår alltså att moment 28.90.30 ökas budgetbaserat med 25 000 000 euro för statsan-

delar till skolsektorn i kommunerna och mindre klasser.

1.2. Anslag för att förlänga läroplikten till 18 års ålder genom ökade resurser för den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen

Syftet med vårt förslag är att öka elevplatserna i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen plus studieplatserna inom läroavtalsutbildningen. Vänsterförbundet vill ha 4 000 nya platser i den grundläggande utbildningen, 2 000 platser till i gymnasieutbildningen, 4 000 nya platser i yrkesutbildningen och 2 000 platser till inom läroavtalsutbildningen.

Vår utbildningspolitiska linje är att läroplikten ska förlängas till 18 års ålder. Läroplikten kan då fullgöras antingen i grundskola och gymnasium, i grundskola och yrkesläroanstalt eller som läroavtalsutbildning eller yrkesutbildning i integrerad verkstadsverksamhet. Vänsterförbundet anser att utbildningskarriären borde vara bredare för att på det sättet öka ungas möjligheter att skapa sig en plats i arbetslivet. En åtgärdsmotion i saken lämnades den 17 december 2009 (AM 88/2009 rd).

Det föreslagna tilläggsanslaget om 12 000 000 euro ska användas för statsandelar och statsbidrag för driftkostnaderna för allmänbildande utbildning i kommunerna så att den grundläggande utbildningen får 8 000 000 euro, vilket tillsammans med kommunernas egen finansiering räcker till för att skapa en tilläggsresurs som motsvarar ca 4 000 nybörjarplatser. För gymnasieutbildningens omkostnader reserveras 4 000 000 euro med vilket man tillsammans med kommunernas egen finansiering kan skapa en extra resurs motsvarande ungefär 2 000 nybörjarplatser.

Jag föreslår följaktligen att moment 29.10.30 ökas budgetbaserat med 12 000 000 euro för statsandelar för allmänbildande utbildning och att momentmotiven kompletteras med att anslaget är avsett för 4 000 nya elevplatser inom den grundläggande utbildningen och 2 000 nya platser i gymnasier. Jag föreslår också att moment

29.20.30 ökas budgetbaserat med 8 000 000 euro för statsandelar till yrkesutbildning för 4 000 nya studieplatser.

Vidare föreslår jag att moment 29.30.32 ökas budgetbaserat med 6 000 000 euro för statsandelar till läroavtalsutbildning för 2 000 nya studieplatser.

2. Universitetens basfinansiering

Moment 29.40.50 ökas budgetbaserat med sammanlagt 35 000 000 euro.

I regeringsprogrammet finns inskrivet att basfinansieringen till universiteten ska ökas över hela linjen och att forskarkarriären ska göras till ett lockande alternativ. En av de utbildnings- och vetenskapspolitiska prioriteringarna är att stärka basfinansieringen till universiteten och förbättra kvaliteten på undervisningen och forskningen vid universiteten. Men de pengar som universiteten får räcker inte till för att på ett tryggande sätt sköta alla nya uppgifter.

Statens produktivetsprogram kommer att tillämpas på universiteten också nästa år. Det innebär ett produktivetsavdrag på 11 miljoner euro i universitetens budgetar. I statsbudgeten finns inte heller reserverat anslag för arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringspremie vid universiteten. Den utgiftsposten utgjorde i år ca 10,5 miljoner euro. Frågan tas upp också i kulturutskottets utlåtande.

I den offentliga debatten har det ansetts viktigt att det blir fart på studierna, men inga anslag har avsatts för det ändamålet i budgetpropositionen. Det är omöjligt att med den nuvarande finansieringen öka lärar- och forskarpersonalen, trots att det enligt budgeten hör till undervisnings- och kulturministeriets stora ambition att förbättra relationstalet lärare-elev. I Finland går det fortfarande ca 20 studerande på en lärare, vilket i en internationell jämförelse är alltför mycket. Relationstalet kan förbättras bara med en större basfinansiering.

Jag föreslår således att moment 29.40.50 ökas med 35 000 000 euro för basfinansiering till universiteten.

3. Studiestöd

Moment 29.70.55 ökas budgetbaserat med sammanlagt 129 000 000 euro.

Studiepenningen är alltför knapp för att en studerande ska klara sig på den ekonomiskt. Människor ska kunna utbilda sig och studera för en examen utan att skuldsätta sig, komma från en förmögen familj eller tvingas till arbete som tär på studietiden. Då kan de bli snabbare klara med sina studier och komma ut i arbetslivet. Vänsterförbundet har satt som mål att minimiförsörjningen ska höjas till 750 euro i månaden och att också studiepenningen på sikt ska fås upp till den nivån.

Tanken är att studiepenningen för högskolestuderande ska höjas med 100 euro i månaden och indexbindas. Vänsterförbundet föreslår också att föräldrarnas inkomster inte ska minska vare sig studiepenningen för studerande under 20 år på andra stadiet eller boendetillägget för studerande som inte fyllt 18 år. En parallellmotion om detta har väckts (LM 70/2010 rd).

Fpa bedömer att det på årsnivå skulle kosta ungefär 290 000 000 euro om studiepenningen höjs och indexbinds på föreslaget sätt och effekten av föräldrarnas inkomster slopas i fråga om studiepenningen för studerande under 20 år och bostadstillägget för studerande som inte fyllt 18 år. Om reformen skulle träda i kraft den 1 juli 2011, behövs det 129 000 000 euro för fyra stöd-månader, september till december.

Jag föreslår följaktligen att moment 29.70.55 ökas budgetbaserat med 129 000 000 euro för höjd studiepenning.

4. Ungdomsverkstäder

Jag anser det synnerligen angeläget att utskottet lyft fram behovet av tilläggsanslag för ungdomsverkstäder i sitt utlåtande.

5. Utökning av Statens konstmuseums samlingar

Jag anser det bra att behovet att tilläggsanslag för utökning av Statens konstmuseums samlingar beaktats i kulturutskottets utlåtande.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet budgetbaserat

ökar moment 29.10.30 med 37 000 000 euro till statsandelar för den allmänbildande utbildningens driftskostnader för att minska klasstorleken och förlänga läroplikten till 18 års ålder,

ökar moment 29.20.30 med 8 000 000 euro till yrkesutbildningens driftskostnader för att förlänga läroplikten till 18 års ålder,

ökar moment 29.30.32 med 6 000 000 euro till läroavtalsutbildningens driftskostnader för att förlänga läroplikten till 18 års ålder,

ökar moment 29.40.50 med 35 000 000 euro för basfinansiering till universiteten,

ökar moment 29.70.55 med 129 000 000 euro för en höjning av studiepenningen

och att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2010

Paavo Arhinmäki /vänst

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Kulturutskottet tar i sitt utlåtande upp frågor som tilläggsanslag för att förbättra den grundläggande utbildningen, finansieringen till universiteten och vuxenutbildningen, ungdomsverkstäderna och anläggningskostnaderna för läroanstalter. Frågorna är befogade. Regeringens satsningar räcker inte till för att nå målen för den grundläggande utbildningen. Det är illavarslande att t.ex. grupperna växer i storlek i många kommuner och att det inte finns pengar att anställa skolgångsbiträden. När lagen om grundläggande utbildning ändrades sattes det mål för specialundervisningen som inte kan tillgodoses om undervisningsgrupperna är för stora. Men utskottet tar inte ställning till kvaliteten på den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet och inte heller till studievägledningen på de här stadierna. För att det ska gå snabbare undan med studierna bör studiestödet bindas till folkpensionsindex. Också universiteten behöver mer pengar.

Studiehandledningen inom den allmänbildande utbildningen och yrkesutbildningen

Studiehandledning och karriärplanering är ett viktigt sätt att motarbeta marginalisering, göra utbildningstiderna kortare, höja utbildningsnivån och öka jämlikheten i samhället. Den stora valfriheten, de snabba reformerna av utbildningsprogrammen och de internationaliserade studierna ställer studiehandledningen inför nya utmaningar. Ungefär 7 procent av dem som går ut grundskolan fortsätter inte studera efteråt. Enligt undersökningar blir de unga utan utbildning därför att de har orealistiska önskemål om studieplatser eller därför att de redan i grundskolan börjat bli marginaliserade.

I en yrkesutbildningsexamen har för studiehandledning inte reserverats mer än 1,5 studieveckor. De studerande behöver få tillräckligt med personlig studiehandledning under sin stu-

dietid. Genom att satsa på studiehandledning slipper man kostnader för avbrutna studier samtidigt som man hjälper unga att komma ut i arbetslivet snabbare. Kristdemokraterna föreslår i sin skuggbudget 10 000 000 euro till för studiehandledning i den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen.

Indexbindning av studiestödet

Studiestödets studiepenning och bostadstillägg är inte indexskyddade och bör därför bindas till folkpensionsindex som beskriver förändringen i konsumentpriserna. Studiestödet är snart den enda förmån som tryggar den grundläggande försörjningen som inte har ett indexskydd. Stödet betalas till ungefär 290 000 studerande per år. Av dem studerar ca 165 000 vid högskolor. Studiepenningens reella värde sjönk med 29 procent från 1992 till 2009, och trots nivåjusteringen 2008 är studiepenningens köpkraft omkring 15 procent lägre än när studiestödssystemet introducerades. Utan indexkoppling kommer förmånen inte att vara så stor som lagstiftaren avsett. Kostnaderna för att indexbinda studiestödet är små jämfört med nyttan av snabbt slutförda studier. Att binda stödet till index skulle kosta ca 400 000 euro 2011, och därefter skulle beloppet bero på den årliga förändringen i levnads-kostnaderna.

Universiteten och finansieringen

I kulturutskottets utlåtande nämns kompensationen för arbetslöshetsförsäkringspremierna men universiteten behöver också mer pengar för att kunna driva sin grundläggande verksamhet. När universitetslagen ändrades lades tonvikten på universitetens grundläggande uppgifter, undervisning och forskning, och dessutom på större samhällspåverkan. Det ställs allt större krav på universiteten, men de pengar som de får räcker

inte till för att på ett betryggande sätt sköta alla nya uppgifter.

Universiteten tvingas betala arbetslöshetsförsäkringspremier som dock inte budgetfinansieras. Även om universiteten betalar en lägre arbetslöshetsförsäkringspremie 2010—2011 skulle det gälla att hitta en permanent lösning för att de inte ska behöva skära ner på andra funktioner för att klara av premierna. Enligt produktivetsprogrammen ska universiteten göra sig av med personal, vilket inte går för sig om undervisningen fortfarande ska vara högkvalitativ. Forskningen och undervisningen ska fortfarande fi-

nansieras vid alla universitet så att pengarna räcker till för en högklassig undervisning och forskning och ger möjlighet till samhällspåverkan. Jag föreslår att universitetsanslagen ökas med 20 000 000 euro.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan då det behandlar budgetpropositionen för 2011.

Helsingfors den 15 oktober 2010

Leena Rauhala /kd